

Разумевање корисних савета и информација добијених из новина или часописа (текст из штампе)

Лажне вести, корона вирус и Србија: Коме да верујемо

На интернету, у новинама, на Вајберу или Воцапу, чак и у СМС порукама, круже нетачне и опасне информације и савети о корона вирусу.

Ово је прича о томе како да разликујете проверену од непроверене информације.

Стиже вам порука од пријатељице.

Тринаести је март 2020. године – у Србији је 35 регистрованих случајева заражених новим корона вирусом, а Светска здравствена организација је прогласила Европу новим епицентром пандемије.

У Београду су већ гужве у супермаркетима.

Читате поруку.

„Добра вест. Открили су да је корона осетљив на аскорбинску киселину. Два грама дневно кап превенција, а три до четири у терапији... Купите витамин Ц док га још има. Од моје колегинице са пулмологије...”.

Послали сте је и родитељима који имају више од 65 година и спадају у ризичну групу становништва.

Ваш отац креће ка апотеци, до које долази градским превозом, и тиме се излаже контакту са великим бројем људи, потенцијално већ зараженима.

Све то ради да би купио витамин Ц за који верује да може да га заштити.

Истина је да још не знамо да ли витамин Ц, односно аскорбинска киселина, утиче на заражене корона вирусом.

Да витамин Ц не лечи корона вирус објавио је сајт Раскрикавање.

Истраживачки портали на српском језику који проверавају информације за вас

„Научници у Кини кажу да је витамин Ц важан у превенцији прехлада и да је недостатак витамина Ц повезан са повећаним ризиком од вирусних инфекција, не и да лечи корона вирус“, писали су новинари овог портала.

Раскрикавање је један од сајтова на српском језику на коме истраживачки новинари раде на разоткривању лажних вести.

„Како се повећавао број вести о новом вирусу, схватили смо да је људима потребно да имају све дезинформације на једном месту и отворили смо посебну страну посвећену лажним вестима и дезинформацијама о корона вирусу“, каже уредница Весна Радојевић.

Лук не лечи од корона вируса, као што тврди објава на друштвеним мрежама, нити је вест, коју је један од најчитанијих таблоида у Србији пренео, да корона вирус нестаје, тачна.

Нетачна је и вест која се појавила на друштвеним мрежама о томе да је председник Русије Владимир Путин на конференцији за штампу поручио грађанима да за време епидемије имају две опције – 15 дана изолације или пет година затвора.

Ово су само неке од лажних информација које су новинари ове редакције проверили и регистровали као нетачне.

„Свако од нас има невероватну потребу да буде информисан зато што се ради о нашем здрављу и како да сачувамо ближње“, каже Радојевић.

Баш због тога се и повећао број лажних вести, сматра она.

„Иако се ради о здрављу целог света, људи који профитирају од лажних вести или тиража новина, сада неће постати морални и рећи да неће зарађивати од Гугл реклама и осталих кликова на интернету“, додаје Радојевић.

Лажну вест да је патријарх Иринеј рекао да тамјан штити од корона вируса пренео је још један од најпродаванијих таблоида у Србији.

Да вас тамјан неће заштити од корона вируса, нешто касније, објавио је Фејкњуз трагач, сајт на српском језику који је посветио целу страну провери информација о новом вирусу.

„Постоје две основне групе лажних вести – једне које поручују да нам следи катастрофа и друге које кажу да ће све бити у реду“, каже уредник овог сајта Стефан Јањић.

Вести које најављују катастрофу често објашњавају настанак пандемије корона вируса обрачунима, теоријама завере, глобалним поковањем човечанства, променом монетарне политике, објашњава он.

„Као саговорници у тим текстовима појављују се квазиексперти и квазинаучници“, додаје Јањић.

Лажне позитивне вести Јањић дефинише као оне које „превише оптимистично најављују откриће лека и вакцине“.

Таква је била и вест која је кружила на Фејсбуку да Руси користе лек Абидол за лечење корона вируса.

Истина је да овај лек не може да излечи вирус.

Колико брзо нетачне вести и објаве путују на друштвеним мрежама у кризним ситуацијама показује искуство из 2014. године, када су Србију погодиле незапамћене поплаве.

Шест година касније, новина су лажне и непроверене информација као циркуларне поруке.

„То су поруке које добијете на СМС-ом, на Вајберу или Воцапу“, објашњава Радојевић.

Поруке обично садрже савет или упозорење.

„Обично вас саветују ‘куме из Италије’, ‘доктор који ради у Вухану’, ‘пријатељица са те и те клинике’“, објашњава она.

Пошиљалац вам обично саветује да поруку проследите даље, а савети су непотпуни и, најчешће, потпуно нетачни.

„Оваквих порука до сада није било у Србији, а јако су опасне“, додаје Радојевић.

Зашто садржај није тачан ако пише да је савет стигао од некога за кога бисте помислили да жели најбоље свима, у јеку пандемије?

Ево једног примера и објашњења – случај „Ујака са мастер дипломом“ и непроверених симптома корона вируса.

ББЦ новинари пратили су како се једна објава, први пут објављена у Фејсбук групи, раширила од Велике Британије до Гане, променила облик и стигла све до групних порука на Вајберу и Воцапу.

Оригинална порука коју је неко објавио на Фејсбуку гласила је овако:

„Ујак мог школског друга и нећака, који има мастер диплому и ради у болници у Шенжену, сада проучава нови вирус из Вухана. Управо ме је звао и рекао да пренесем пријатељима...“.

Савети који су следили нису били у потпуности тачни.

У једном је писало да „немате вирус уколико вам не цури нос“.

Британски истраживачки сајтови Фул фект (Фулл Фацт) и Сноупс (Снопес), цитирајући званичне медицинске институције, објавили су да ова информација није потпуна.

„Иако цурење из носа није чест симптом корона вируса, није тачно да није забележен ни код једног зараженог“, написали су.

Пост је садржао још савета – један од њих је да уношење великих количина топле воде штити од вируса.

Објава је стигла и до Фејсбук група у Индији, а онда је и у Гану један телевизијски презентер поруку објавио на Инстаграму.

У тренутку када је постала вирална у Великој Британији, садржај се већ променио – људи који су је делили додавали су нове информације.

Неке од њих биле су тачне – потребно је често прати руке.

Међутим, остале су биле лажне – попут оне да сунце убија корона вирус.

ББЦ је разговарао са осамдесетчетворогодишњим Британцем који је ову поруку поделио у неколико Фејсбук група.

Није рекао одакле је добио објаву када је одлучио да је подели, али каже да је веровао особи која му је поруку послала.

„Веровао сам да је извор у некој вези са овим човеком који има мастер диплому, медицинским радником који је дао све савете и научне чињенице“, рекао је.

Порука је даље кружила друштвеним мрежама и на различитим језицима – арапском, вијетнамском, италијанском, шпанском, француском...

У неким верзијама, „ујак са мастер дипломом“, постао је „члан одбора болнице Станфорд“, у другој „јапански доктор“.

Светска здравствена организација има кредибилне и научно проверене податке о корона вирусу.

1. О чему говори текст из часописа Данас?

2. Где се најчешће налазе опасне и непроверене информације о актуелним стварима попут короне, а ко има тачне и проверене податке?